

فهرست

فصل سوم

درس هفتم: سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی)	۷۲
سؤال‌های امتحانی	۷۷
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۸۱
درس هشتم: وزن شعر فارسی	۸۲
سؤال‌های امتحانی	۸۵
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۹۰
درس نهم: موازنه و ترصیع	۹۲
سؤال‌های امتحانی	۹۴
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۹۷
کارگاه تحلیل فصل سوم	۹۸

فصل چهارم

درس دهم: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن	۹۹
سؤال‌های امتحانی	۱۰۷
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۱۱۲
درس یازدهم: قافیه	۱۱۵
سؤال‌های امتحانی	۱۲۰
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۱۲۳
درس دوازدهم: جناس و انواع آن	۱۲۵
سؤال‌های امتحانی	۱۲۸
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۱۳۱
کارگاه تحلیل فصل چهارم	۱۳۳

۱۳۶ خلاصه درس‌ها

۱۴۴ مشاوره شب امتحان

۱۴۵ آزمون‌های نیم‌سال دوم

فصل یکم

درس یکم: مبانی تحلیل متن	۷
سؤال‌های امتحانی	۱۲
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۱۶
درس دوم: سازه‌ها و عوامل تأثیرگذار در شعر فارسی	۱۹
سؤال‌های امتحانی	۲۲
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۲۴
درس سوم: واج‌آرایی، واژه‌آرایی	۲۶
سؤال‌های امتحانی	۲۸
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۳۰
کارگاه تحلیل فصل اول	۳۲

فصل دوم

درس چهارم: تاریخ ادبیات پیش از اسلام و قرن‌های اولیه هجری	۳۴
سؤال‌های امتحانی	۳۹
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۴۳
درس پنجم: هماهنگی پاره‌های کلام	۴۵
سؤال‌های امتحانی	۴۸
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۵۲
درس ششم: سجع و انواع آن	۵۵
سؤال‌های امتحانی	۵۷
سؤال‌های چهارگزینه‌ای	۵۹
کارگاه تحلیل فصل دوم	۶۱

۶۳ آزمون‌های نیم‌سال اول

سازه‌ها و تأثیرگذار در شعر فارسی

درباره

عطار نیشابوری، منطق‌الطیر، سیمرغ و سایر دوستان

درس دوم، شروع درس‌های «موسیقی شعر» است. به این کلمات دقت کنید. موسیقی و شعر چه ارتباطی با هم دارند؟ لابد می‌گویید در همه ترانه‌ها و قطعات موسیقی (به استثنای موسیقی‌های بدون کلام) از شعر استفاده می‌شود. این درست است. اما این همه قضیه نیست. همان‌طور که از شعر در موسیقی استفاده می‌شود، در درون خود شعر هم موسیقی داریم! (یعنی بی؟ یعنی یکی دارد توی شعر آهنگ می‌خواند؟) همه اشعار موسیقی دارند و منظور از موسیقی در آن‌ها، به طور کلی تناسب‌های لفظی یا آوایی است. مهم‌ترین بخش این تناسب‌ها، چیزی است به نام «وزن عروضی». (هرچند برخی انواع شعر مانند شعر سپید، وزن عروضی ندارند، اما به ادعای شاعران این نوع شعر، موسیقی در معنای دیگر آن مانند آرایه‌های لفظی از جمله سجع، جناس و تکرار، در آن‌ها وجود دارد). حال «وزن شعر» اصلاً چیست؟ به همین «آهنگ» یا به قولی «ریتم» که از خواندن شعر احساس می‌کنیم، وزن می‌گویند. زبان فارسی قابلیت فیللی زیادی برای ساختن وزن‌های مختلف و جمله‌های موزون دارد. به همین جمله‌های عادی و دست‌خوردگی‌ها نگاه کنید، لفظاً از آوردن افعال خودداری کنید. این یک عبارت آهنگین است! وزنش این‌گونه است: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (یا: تن تن تن / تن تن تن / تن تن تن) یا مثلاً این جمله: «در معرفت آب صرفه‌جویی بکنید» (وزنش همان وزن رباعی است! یعنی: مستغفل مستغفل مستغفل فع). به خاطر همین قابلیت بالاست که در اشعار فارسی تعداد وزن‌های فیللی زیادی داریم (در پژوهش‌های دانشگاهی، تا ۶۵۰ وزن مختلف برای شعر فارسی استخراج و معرفی کرده‌اند. منبع: فرهنگ اوزان شعر فارسی، دکتر تقی‌ویدریان کامیار، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد).

شعر ذاتاً با موسیقی آمیخته است. از همان قریب‌الایام هم، شاعران شعر خود را همراه با موسیقی و با صدای خوش می‌خوانده‌اند. در دربار پادشاهان، علاوه بر شاعری، شغل دیگری وجود داشته است به نام «قوال»؛ قوال از «قول» (= خواندن) می‌آید و به معنای خواننده است. شاعری که می‌خواست شعرش را در محضر شاه بخواند، آن را به این قوال یا خواننده می‌داده است تا با صدای خوش و همراه با آوای موسیقی بخواند. مثلاً معروف است که رودکی هم شاعر بوده و هم صدای قوی داشته است؛ یعنی شعرش را در دربار شاه، خودش می‌خوانده است.

حال برویم سراغ درس، مطالب مهم درس را به صورت خلاصه‌شده در عبارات‌های زیر آورده‌ایم و هر جا لازم بوده، توضیحاتی به آن‌ها افزوده‌ایم. فالش را بپرا! ☺

- شعر و موسیقی هر دو برای برانگیختن «حس و حال عاطفی» به کار می‌روند. یعنی حالت‌هایی مانند غم، شادی، حیرت، امید و ...
- اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر، عاطفه است.
- شاعر برای بیان منظور خود، زبان را به شکلی خاص به کار می‌برد؛ یعنی واژگانی را برمی‌گزیند که در کنار هم، آهنگ و وزن داشته باشند.
- وزن و آهنگ در انتقال عاطفه تأثیرگذار هستند.
- رعایت تناسب میان آهنگ و وزن با محتوا و حال و هوای سخن از نظر روحی - روانی اهمیت دارد.
- بین، یک مطلب فیللی فیللی مهم وجود دارد؛ وزن‌های مختلف، هر کدام برای مقاصد مختلف به کار می‌روند. یعنی این‌که شاعران برای هر حس و حال و موضوعی از یک‌سری اوزان خاص متناسب با همان حال و هوا استفاده می‌کنند تا شعرشان حداکثر تأثیرگذاری ممکن را داشته باشد. مثلاً در قصیده و برای القای روحیه پهلوانی، از وزن‌های مکرر و کوبنده استفاده می‌شود و بالعکس در غزل، برای بیان احساسات عاشقانه، از وزن‌های روان و ساره. چایی که حال و هوا غمناک است از وزن‌های کش‌دار استفاده می‌شود و در فضای شاد، از اوزان سریع و ریتمیک.

مثلاً این شعر را ببینید:

آرد هوای نای، مرا ناله‌های زار / جز ناله‌های زار چه آرد هوای نای؟ **«مسعود سعد سلمان»**

شاعر این شعر را در زندانی به نام «نای» سروده است. به لحن کش‌دار و پُرغمه‌اش نگاه کنید! انگار تماماً تداعی آه و ناله و شکایت دارد. اصلاً آدم دلش کباب می‌شود!

نمونه دیگر

مرده بدم، زنده شدم، گریه بدم، خنده شدم
دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم «مولوی»
دقیقاً برعکس شعر بالا، این‌ها وزن این قدر تند و فیزیکی (= پهبشی) است که انسان ناخودآگاه متوجه فضای شاد آن می‌شود.
مطلب را متوجه شدی یا باز هم توضیح بدهم؟! اگر متوجه شدی، برو مورد بعدی، وگرنه همین مطلب را دوباره بخوان!

تمرین

۱- با هر یک از واژه‌های داده‌شده جمله‌ها را کامل کنید (یک واژه اضافی است).
«زبان - وزن - احساس»
الف) عامل تأثیرگذار و مناسب برای انتقال احساس و عاطفه به دیگران ..... و آهنگ است.
ب) شاعر برای انتقال عاطفه خود به دیگران از ..... کمک می‌گیرد.

- در شعر حماسی می‌توان از وزن و آهنگ کوبنده، کوتاه، برای غنی‌تر کردن فضا استفاده کرد.
- البته تنها عامل القای یک فضای عاطفی و روحی مانند حماسه، وزن شعر نیست. عوامل دیگری مانند کلمات، لحن کلام، شیوه تصویرسازی و ... هم اهمیت دارند، اما مهم‌ترین عامل میان این‌ها، وزن است.
- تأثیر وزن در شعر: وزن پس از عاطفه - که رکن معنوی شعر است - مهم‌ترین و مؤثرترین عامل در شعر است.
- علت این‌که انسان شعر را بیشتر از نثر می‌خواند، علاقه به زمزمه و آوازخوانی است که به وسیله وزن به وجود می‌آید.
- وزن جزء طبیعت شعر است و جنبه تزیینی ندارد.
- اکثر کتاب‌های مقدس دارای آهنگ و موسیقی خاص هستند. گوش‌نوازی و خوش‌آهنگی باعث تأثیرگذاری بیشتر در انسان می‌شود.
- وزن ادراکی است که از احساس نظم حاصل می‌شود.
- در شعر فارسی، وزن بر اساس نظم و تناسب «مهاها» ساخته می‌شود. حال‌ها اصلاً بیست که بفوائد تناسب و نظم داشته باشد! در درس‌های بعدی همین فصل، این مطلب را مفصل توضیح می‌دهیم.
- وزن امری حسی است و بیرون از ذهن وجود ندارد. وسیله ادراک آن نیز حواس ماست.
- مثالی برای وزن در جهان بیرون: مثلاً گردش چرخ‌های دوچرخه هیچ نوع وزنی (= تناسبی) ندارد، اما از توجه به حرکت پای دوچرخه‌سوار و بازگشت متوالی آن به نقطه پایین، احساس وزن (یا همان تناسب) می‌کنیم. یعنی یک حرکت ثابت تکرار می‌شود. مثلاً راه رفتن عادی انسان‌ها را در نظر بگیرید. در آن احساس وزن خاصی نمی‌کنیم. اما اگر کسی به پای راه رفتن عادی، دو گام یک‌متری بردارد و یک گام نیم‌متری و همین‌طور این پرفه را ادامه دهد، احساس تناسب می‌کنیم.
- تناسب و همسویی وزن و عاطفه، قدرت تأثیرگذاری یک اثر را افزایش می‌دهد.
- اشاره دارد به همان نکته‌ای که گفتیم. خودتان کمی فکر کنید. اگر برای یک شعر غم‌انگیز عاشقانه که در فراق یار گفته شده و عاشق دارد از درد دوری می‌میرد، از وزن ریتمیک و فوشالانه (۱) استفاده شود، چه اتفاقی می‌افتد؟ اکاملاً مشفص است که شعر به یک مضمه تمام‌عیار تبدیل می‌شود! مثل این است که بیاییم در مجلس فتن، آهنگ تولد پشش کنیم! مشفص است هر کسی این شعر را بخواند، به پای هم‌دردی یا شاعر، او را مسرفه می‌کند.
- توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف لحن می‌شود.
- یعنی از روی وزن شعر و حال‌وهوای آن، می‌فهمیم که باید شعر را چه‌طور بخوانیم. مثلاً کوبنده و قاطع یا مززون و ناراحت، یا شاد و فوشال و یا ...
- تشخیص لحن شعر، خواندن را دلنشین‌تر و درک محتوا را آسان‌تر می‌کند.

تمرین

۲- عبارتهای درست و نادرست را تعیین کنید.
الف) وزن در شعر، جنبه تزیینی دارد و جزء طبیعت شعر است.
ب) تشخیص لحن مناسب هر متن، خواندن را دل‌نشین‌تر و درک محتوا را آسان‌تر می‌سازد.
پ) شوق به زمزمه و آوازخواندن، آدمی را وامی‌دارد که شعر را بیشتر از نثر بخواند.

نادرست	درست
☐	☐
☐	☐
☐	☐

نکات اصلی درس

- ۱ عاطفه: حالتی روحی - روانی است که شاعر از رخ دادن حادثه‌ای در خود احساس می‌کند و از خواننده می‌خواهد که با وی در آن شریک شود.
- ۲ اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر، عاطفه است.
- ۳ وزن و آهنگ در انتقال عاطفه، تأثیرگذار هستند.
- ۴ رعایت تناسب میان آهنگ و وزن با محتوا و حال و هوای سخن از نظر روحی - روانی اهمیت دارد.
- ۵ وزن پس از عاطفه - که رکن معنوی شعر است - مهم‌ترین و مؤثرترین عامل در شعر است.
- ۶ وزن، ادراکی است که از احساس نظم حاصل می‌شود.
- ۷ وزن امری حسی است و بیرون از ذهن وجود ندارد. وسیله ادراک آن نیز حواس ماست.
- ۸ توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف لحن می‌شود.
- ۹ تشخیص لحن شعر، خواندن را دلنشین‌تر و درک محتوا را آسان‌تر می‌کند.

خودارزیابی

۱- نمونه‌های زیر را بخوانید، آن‌ها را از دید آهنگ و موسیقی (وزن) با هم مقایسه کنید و تفاوت آن‌ها را نشان دهید.

الف) ای ساربان آهسته ران کارام جانم می‌رود محمل بدار ای ساربان، تندی مکن با کاروان ب) مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل پ) بیا تا همه دست نیکی بریم نباشد همی نیک و بد پایدار ت) ای مهر تو در دل‌ها، وی مهر تو بر لب‌ها تا خار غم عشقت آویخته در دامن گر در طلبت رنجی ما را برسد شاید گویند مگو سعدی، چندین سخن از عشقش	وان دل که با خود داشتیم با دلستانم می‌رود کز عشق آن سرو روان گویی روانم می‌رود «سهری» جرس فریاد می‌دارد که بر بندید محمل‌ها کجا دانند حال ما سبکباران ساحل‌ها؟ «هاقن» جهان جهان را به بد نسپریم همان به که نیکی بود یادگار «فردوسی» ای شور تو در سرها، وی سر تو در جان‌ها کوته‌نظری باشد، رفتن به گلستان‌ها چون عشق حرم باشد، سهل است بیابان‌ها می‌گویم و بعد از من، گویند به دوران‌ها «سهری»

۲- نمونه‌های زیر را بخوانید و درباره تفاوت عواطف و حس و حال حاکم بر فضای شعر گفت‌وگو کنید.

الف) ای نفس خرم باد صبا قافله شب چه شنیدی ز صبح بر سر خشم است هنوز آن حریف ب) زین درد، خون گریست سپهر و ستاره هم بر سر زدند از آلم زاده بتول بستند راه مهلت او از چهار سو کردند قتل‌عام به نوعی که شد قتیل بر قتل شیرخواره نکردند اکتفا بر خور نشست از اثر نعل میخ‌کوب آن پیکر شریف چو بر روی خاک ماند زین نظم، شد گشوده به رویم در آلم	از بر یار آمده‌ای مرحبا مرغ سلیمان چه خبر از سبا؟ یا سخنی می‌رود اندر رضا؟ «سهری، غزلیات» خون گشت، قلب لعل و دل سنگ خاره هم تنها همین نه مریم و هاجر، که ساره هم تنها نه راه مهلت او، راه چاره هم از کودکان آل نبی، شیرخواره هم تاراج برده‌اند ز کین، گاهواره هم تنها نه نقش ماه، که نقش ستاره هم بر روی او پیاده گذشت و سواره هم بر قلب من نشست، ز مَره‌م، هزار هم «فدایی هازندران»

- (پ) معشوقه بسامان شد، تا باد چنین بادا
ملکی که پریشان شد، از شومی شیطان شد
یاری که دلم خستی، در بر رخ ما بستی
زان خشم دروغینش، زان شیوه شیرینش
عید آمد و عید آمد، یاری که رمید آمد
دیو پیش توست پیدا، زو حذر بایدت کرد
چون نخواهی کت ز دیگر کس جگر خسته شود
برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک
نیک خو گفته است یزدان، مر رسول خویش را
- کفرش همه ایمان شد، تا باد چنین بادا
باز آن سلیمان شد، تا باد چنین بادا
غمخواره یاران شد، تا باد چنین بادا
عالم شکرستان شد، تا باد چنین بادا
عیدانه فراوان شد، تا باد چنین بادا
چند نالی تو چو دیوانه ز دیو ناپدید
دیگران را خیره خیره دل چرا باید خرید
کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید
خوی نیک است ای برادر، گنج نیکی را کلید
- «مولوی»
«ناصرفسرو»

سؤال‌های امتحانی

۱- بخش‌های مرتبط را به هم وصل کنید (در گروه الف، دو مورد اضافی است).

گروه الف	گروه ب
الف) عوامل برانگیختن حس و حال عاطفی	۱) وزن
ب) نمودی از عاطفه	۲) عاطفه
پ) وسیله ادراک وزن	۳) حیرت و تعجب
ت) رکن معنوی شعر	۴) حواس
ث) مهم‌ترین و مؤثرترین عامل در شعر	۵) شعر و موسیقی
ج) امری حسی	
چ) اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر	

۲- منظور از عاطفه چیست؟

۳- نمودهایی از عاطفه را که شاعر می‌کوشد آن‌ها را به دیگران انتقال دهد، نام ببرید.

۴- هر یک از موارد زیر، ویژگی موسیقایی کدام یک از شعرها را دربردارد؟ مشخص کنید.

الف) حالت شادی و نشاط درونی شاعر را منتقل می‌کند.

ب) از تکرار منظم موسیقی بهره گرفته شده است؛ تناسب و همسویی وزن و عاطفه بر قدرت اثرگذاری این سروده افزوده است.

پ) وزن و آهنگ، کوبنده و کوتاه است و بار حماسی را غنی‌تر نشان می‌دهد.

۱) مرده بدم، زنده شدم، گریه بدم، خنده شدم دیده سیر است مرا، جان دلیر است مرا	دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم زهره شیر است مرا، زهره تابنده شدم
۲) ما همه چشمیم و تو نور ای صنم روی مپوشان که بهشتی بود حور خطا گفتم، اگر خواندمت	چشم بد از روی تو دور ای صنم هر که ببیند چو تو حور ای صنم
۳) خروش آمد و ناله کژنای زمین آمد از سم اسبان به جوش چو برخاست از دشت، گرد سپاه	دم نای رویین و هندی درای بر ابر اندر آمد فغان و خروش کس آمد بر رستم از دیدگاه

«مولوی»
«سهری»
«فردوسی»

پاسخ تمرین

- ۱- الف) وزن / ب) زبان
 ۲- الف) نادرست، جنبه تزیینی ندارد. / ب) درست / پ) درست

پاسخ خودارزیابی

- ۱- الف) از تکرار منظم موسیقی خوب استفاده شده، همسویی وزن و عاطفه بر قدرت اثرگذاری آن افزوده است. استفاده از صدای «ا» به اندوهگین بودن شعر کمک کرده است. / وزنی طربانگیز و نرم و لطیف است.
 ب) آهنگ کلام با محتوای آن همسو است. / وزن شعر، ریتمی و تند است.
 پ) وزن و آهنگ کوبنده و کوتاه است که بار حماسی فضای شعر را غنی کرده (وزن و آهنگ با محتوا هم‌آهنگی کامل دارد).
 ت) از تکرار منظم موسیقی به خوبی بهره گرفته، وزن و عاطفه با هم همسو هستند. موسیقی و وزن برخاسته از این شعر حالت عاطفی شاعر را به خواننده به خوبی منتقل می‌کند (فضای شعر شاد شده است).
 ۲- الف) سخن شاعر با وزن و آهنگ درآمیخته و حالت شادی و نشاط درونی او را منتقل می‌کند.
 ب) حالت غم و اندوه را به خواننده منتقل می‌کند. / وزن سنگین است.
 پ) شادی و نشاط درونی شاعر را نشان می‌دهد. / وزن و آهنگ تند و طربانگیز است.
 ت) مضمون پند و اندرز به خلق و بار تعلیمی دارد.

پاسخ سؤال‌های امتحانی

- ۱- الف) ۵ / ب) ۳ / پ) ۴ / ت) ۲ / ث) ۱ / ج) ۱ / چ) ۲
 ۲- حالتی روحی - روانی است که شاعر از روی دادن حادثه‌ای در خویش احساس می‌کند.
 ۳- حالت‌هایی مثل اندوه، شادی، امید، یأس، حیرت و تعجب و ...
 ۴- الف) ۲ / ب) ۱ / پ) ۳

سؤال‌های چهارگزینه‌ای

۱- این تعریف مربوط به کدام گزینه است؟

«ادراکی که از احساس نظم حاصل می‌شود و امری حسی است و بیرون از ذهن کسی که آن را درمی‌یابد، وجود ندارد.»

(۱) آهنگ (۲) زبان (۳) وزن (۴) موسیقی

۲- اساسی‌ترین عامل پیدایش شعر کدام است؟

(۱) وزن (۲) عاطفه (۳) عناصر خیال (۴) آهنگ

۳- کدام گزینه برای کامل کردن جاهای خالی متن زیر مناسب است؟

«شاعر برای انتقال ..... خود به دیگران از زبان کمک می‌گیرد و واژه‌هایی را برمی‌گزیند که با قرارگرفتن در کنار هم ..... خاص را پدید می‌آورند.»

(۱) عاطفه - آهنگ (۲) خیال - وزن

(۳) خیال - زبان (۴) عاطفه - لحن

۴- شعر زیر از سعدی چه حالتی را به خواننده منتقل می‌کند؟ چه عاملی این حالت را منتقل می‌کند؟

«ای نفس خرم باد صبا از بر یار آمده‌ای مرحبا!

قافله شب چه شنیدی ز صبح؟ مرغ سلیمان چه خبر از سبا؟

بر سر خشم است هنوز آن حریف یا سخنی می‌رود اندر رضا؟

(۱) غم و اندوه - وزن و آهنگ (۲) شادی و نشاط - عاطفه و خیال

(۳) حیرت و شگفتی - وزن و آهنگ (۴) خوشحالی و شادابی - وزن و آهنگ

۵- کدام گزینه درباره وزن نادرست است؟

(۱) وزن جزء طبیعت شعر است.

(۲) وزن در شعر جنبه تزئینی دارد.

(۳) وزن در انتقال عاطفه تأثیرگذار است.

(۴) پس از عاطفه مهم‌ترین و مؤثرترین عامل وزن است.

۶- کدام بیت از نظر معنایی و حسی، فضای متفاوتی با دیگر گزینه‌ها در مخاطب ایجاد می‌کند؟

(۱) زان خشم دروغینش، زان شیوه شیرینش عالم شکرستان شد، تا باد چنین باد!

(۲) معشوقه بسامان شد تا باد چنین باد! کفرش همه ایمان شد تا باد چنین باد!

(۳) زین درد خون گریست سپهر و ستاره هم خون گشت قلب لعل و دل سنگ خاره هم

(۴) عید آمد و عید آمد، یاری که رمید آمد عیدانه فراوان شد، تا باد چنین باد!

۷- با کشف لحن در بیت زیر مشخص کنید شاعر سعی دارد کدام احساس خود را به خواننده القا کند؟

«جهانا چه بدمهر و بدخو جهانی چو آشفته‌بازار بازارگانی»

(۱) شادی و طرب (۲) ناخشنودی و نارضایتی

(۳) خشم و عصبانیت (۴) غم و اندوه

۸- مهم‌ترین عنصر شعر کدام است؟

(۱) عاطفه

(۲) وزن

(۳) آرایه‌های ادبی

(۴) لحن

۹- لحن کدام گزینه با سایر گزینه‌ها تفاوت دارد؟

(۱) به یاد یار و دیار آن چنان بگیریم زار

(۲) ای ساریان آهسته ران کارام جانم می‌رود

(۳) بار دگر جانب یار آمدیم

(۴) در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن

که از جهان ره و رسم سفر براندازم

و آن دل که با خود داشتیم با دلستانم می‌رود

خیره نگر سوی نگار آمدیم

من خود به چشم خویشان دیدم که جانم می‌رود

پاسخ سؤال‌های چهارگزینه‌ای

۱- گزینه «۳»

۲- گزینه «۲»

۳- گزینه «۱»

۴- گزینه «۴»

خوش‌حالی و شادابی - وزن و آهنگ

سعدی سخن خوش را با وزن و آهنگی درآمیخته است که به آسانی حالت شادی و نشاط درونی خود را به خواننده منتقل می‌کند.

وزن در شعر، جنبه تزیینی ندارد.

۵- گزینه «۳»

غم و اندوه به خواننده منتقل شده؛ در حالی که در گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) شور و نشاط شاعر به کمک وزن و آهنگ به

۶- گزینه «۳»

خواننده منتقل شده است.

۷- گزینه «۲»

۸- گزینه «۱»

۹- گزینه «۳»

